

– Vad vi egentligen borde diskutera är vad som behövs för att göra Finland till ett attraktivt land att flytta till, säger Carl Haglund, med en utsiktspost inom näringslivet och en bakgrund som partiordförande och minister.
Foto: Ilkka Saastamoinen

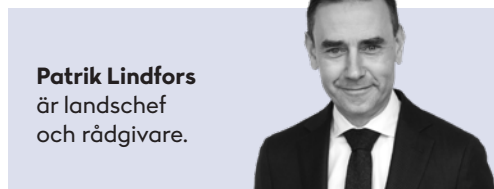
Stora reformer krävs för att lösa Finlands ekonomiska dilemma

Utmaningarna inom den finska ekonomin är desamma som tidigare: obefintlig tillväxt, ökande statsskuld och brist på investeringar. Veritas vd Carl Haglund konstaterar att det behövs ett antal kraftfulla åtgärder som sammantaget har en så stor inverkan att Finland blir ett lockande land att arbeta och investera i.

Carl Haglund tillträdde som vd för pensionsförsäkringsbolaget Veritas år 2022. Han leder också styrelserna i Näringslivets forskningsinstitut Etna och Näringslivets delegation EVA sedan 2017. Uppdraget ger honom en överblick över ekonomin ur olika perspektiv: En direkt kontakt med företagen via Veritas och en inblick i makroekonomi och forskning via Etna och EVA.

Haglund besöker regelbundet Veritas kundföretag och får då information om hur cheferna och ägarna ser på framtiden och vilka frågor som de funderar på. Han har noterat att det skett en förändring jämfört med de kommentarer som han fick under fjolåret ända fram till våren och delvis början av hösten 2023. Fram till dess var den stora frågan hur företagen ska hitta kompetent personal, trots att statistiken visar att en rätt stor del av arbetskraften i Finland inte jobbar.

”Det är ytterst få kundföretag som talat

Patrik Lindfors
är landschef
och rådgivare.

om bristen på arbetskraft under de besök som jag har gjort i år. Nu är det bärande temat i stället hur man kan minska antalet anställda för att anpassa arbetsstyrkan enligt efterfrågan och krympande orderstockar. Skillnaden mellan 2023 och 2024 är stor på den punkten”, säger Haglund.

Det gångna året har varit tufft för många företag, framför allt inom de branscher som drabbats hårdast av bland annat inflationen och de jämfört med tidigare höga räntorna. Det försämrade sysselsättningsläget syns konkret i den statistik som Veritas samlar in. Bolaget hade betydligt fler kunder vid utgången av 2023 jämfört med antalet ett år

tidigare. Däremot ökade det totala antalet anställda bland alla kundföretag inte under samma tidsperiod.

Haglund konstaterar att året ändå har varit hyfsat bra när det gäller placeringsverksamheten, även om osäkerheten ökade under slutet av sommaren. Turbulensen på börserna gör det svårt att förutspå om 2024 blir ett bra eller dåligt placeringsår.

Räntenivån är besvärlig för Finland

För tillfället är det många makroekonomiska faktorer som tyder på en nedgång i ekonomin. Det gäller också USA som under det senaste året varit ett lokomotiv i världsekonomin. De försämrade utsikterna ökar pressen på centralbankerna att sänka räntorna i en snabbare takt, vilket Haglund konstaterar att kan vara en fördel för Finland.

Den nuvarande räntenivån är speciellt besvärlig för Finland där en stor del av befolkningen äger sina bostäder och har sina bolån knutna till rörliga räntor. Konsumenternas köpkraft försämrades avsevärt när räntenivån gick upp. I de flesta övriga euroländer är bolånen knutna till fasta räntor och därför har de länderna inte påverkats av räntehöjningarna i samma utsträckning som Finland. Den "one size fits all"-modell som Europeiska centralbanken ECB är uppbyggd kring beaktar inte de specifika behov som Finland har.

"Det kan vara bra för den finska ekonomin om de försämrade konjunkturutsikterna leder till att ECB sänker räntorna i snabbare takt. Det skulle också gynna ekonomin i övriga Europa", konstaterar Haglund.

Historiskt sett har centralbankerna i många fall väntat för länge med att sänka räntorna. Det kan leda till att ekonomin går in i en recession eftersom konsumenternas köpkraft dämpas av högre räntor samtidigt

CARL HAGLUND

- **Studier** vid Hanken och Åbo Akademi 1999–2006 (ekon.mag)
- **Entreprenör**, journalist och kommunalpolitiker mellan 1999 och 2007
- **Statssekreterare** på undervisningsministeriet 2008–2009
- **Europaparlamentariker** 2009–2012
- **Ordförande** för Svenska folkpartiet 2012–2016
- **Försvarsminister** 2012–2015
- **Direktör** för Kaidi Group 2016–2018
- **Direktör** för Accenture Financial Services 2018–2021
- **Verkställande direktör** för pensionsförsäkringsbolaget Veritas 2021–
- **För tillfället** styrelseordförande för Etna och EVA samt styrelsemedlem i Aktia Abp, Enersense Abp och Pohjantähti.

som företagets kostnader för att göra investeringar är fortsatt höga. Enligt Haglund finns det en risk för att det kommer att gå så också den här gången och att det sedan blir bråttom för ECB att sänka räntorna.

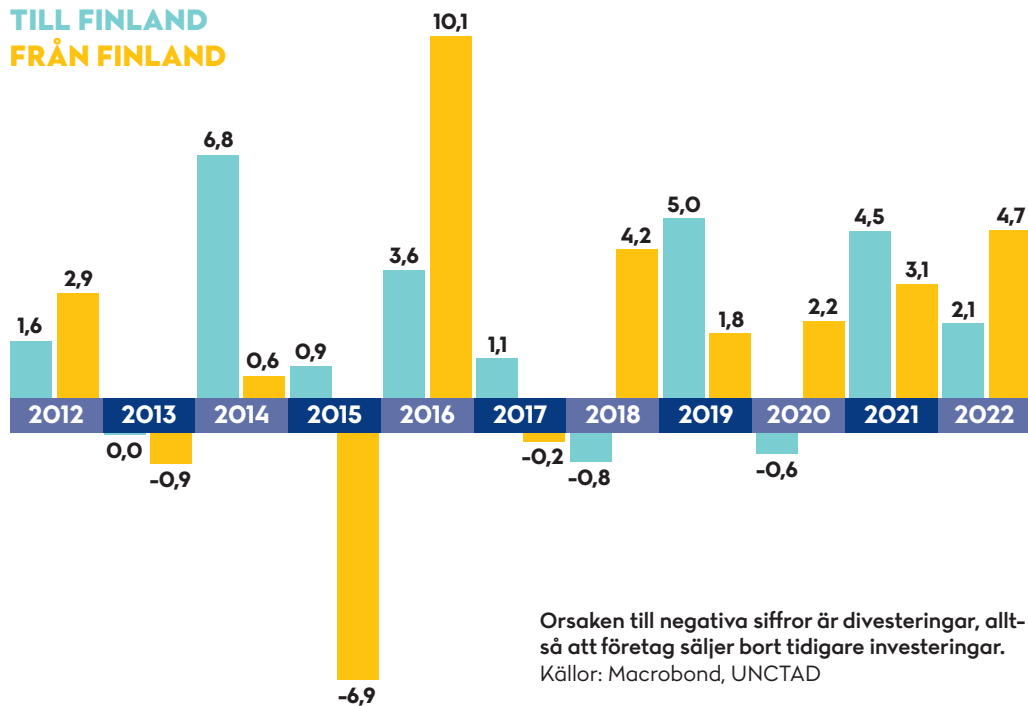
Positivt för det egna företaget och dystert för Finland

Trots att utsikterna har försämrats råder det ingen domedagsstämning på de företag som Haglund har diskuterat med. Inom näringslivet är den generella uppfattningen att utsikterna för det egna företaget är hyfsat positiva men synen på Finlands ekonomi är dystert. För företagen handlar frågan om hur verksamhetsmiljön i Finland kommer att se ut på sikt med tanke på den överbelastade offentliga ekonomin.

"Många inom näringslivet känner en viss allmän oro för fosterlandet men upplever också en konkret osäkerhet när det gäller frågor som tillgången på arbetskraft och

Utländska direktinvesteringar % i förhållande till BNP

TILL FINLAND
FRÅN FINLAND

Orsaken till negativa siffror är divesteringar, alltså att företag säljer bort tidigare investeringar.

Källor: Macrobond, UNCTAD

riskerna för ett ökat skattetryck på längre sikt. Det gäller framför allt familjeföretagen där man har ett långt perspektiv”, säger Haglund.

Den nuvarande regeringen har som målsättning att bryta den negativa spiralen i den offentliga ekonomin. Med sin erfarenhet som tidigare minister och ordförande för Svenska folkpartiet konstaterar Haglund att det inte finns några enkla metoder för att skapa tillväxt i en ekonomi som stagnerat i över 15 år. Under den perioden har statsskulden ökat från omkring 60 till närmare 170 miljarder euro. Skulden fortsätter att växa och de höga räntekostnaderna har gjort situationen ännu mer akut under de senaste åren.

Åtgärder kan vända trenden

Det har snart gått tio år sedan Haglund lämnade politiken. Han konstaterar att perspektivet är ett annat när man ser på det

politiska beslutsfattandet inifrån jämfört med att observera det utifrån. De politiska åtgärderna tenderar att se förhållandevis små ut när man tittar på besluten från utsidan. Det görs små justeringar i skatter och kollektivavtal men ingenting som räcker till för att vända trenden i ekonomin.

Det finns ingen enstaka åtgärd som kan råda bot på situationen. Däremot behövs det enligt Haglund några betydande åtgärder som kan vända trenden. De viktigaste frågorna som behöver lösas är enligt Haglund arbetskraftsinvandringen, kapitalflykten, bristen på industriella investeringar och den övertunga offentliga sektorn.

”Det som krävs är en handfull kraftfulla skatte- och arbetsmarknadsreformer som har en tillräcklig sammantagen effekt för att skapa tillväxt i ekonomin och vända den långsiktiga utvecklingen i en positiv riktning”, säger Haglund.

Carl Haglund konstaterar att pensions-systemet ser hållbart ut på 30–40 års sikt men om 50–70 år är situationen en helt annan med de premisser och utsikter som vi har i dag. För dagens pensionärer och för dem som har varit längre i arbetslivet är läget alltså betydligt positivare än för de yngre generationerna.

Nativitetskurvorna visar att antalet finländare fortsätter att minska vilket gör att obalanserna i åldersstrukturen förvärras ytterligare. Det som enligt Haglund kan vända utvecklingen i en positiv riktning är ett rejält tillskott av arbetskraft. Den politiska diskussionen kretsar ändå till stora delar kring flyktingar och icke-finländares rätt att använda välfärdstjänster samt vad som kan göras för att hindra utläningar att komma till landet.

”Det som vi egentligen borde diskutera är vad som behövs för att göra Finland till ett attraktivt land att flytta till. Förutom högutbildade behöver vi arbetskraftsinvandring inom vården och industrin”, säger Haglund och konstaterar att invandringen är en fråga som är lättare att påverka än nativiteten.

Kapitalbeskattningen borde ändras

En annan stor utmaning är kapitalflykten som leder till att privata tillgångar placeras utomlands i stället för att investeras och beskattas i Finland. Jämfört med övriga Norden är Finland i underläge och därför borde beskattningen av kapital enligt Haglund ändras så att det är lockande att investera i Finland.

Samma utmaningar gäller för privata industriella investeringar. De finländska storbolagen investerar i ny produktion men en stor del av den nya produktionskapaciteten byggs i utlandet. Till de positiva faktorerna hör de potentiella möjligheter som Finland har inom den gröna omställningen där tillgången på förmånlig och klimatneutral

”Det är dags att medge att den offentliga sektorn är för dyr. Efter det kan vi inleda en diskussion om vilka som är den offentliga sektorns kärnuppgifter och som måste skötas bra.”

energi är en stor fördel. Frågan är hur de stora gröna investeringarna ska förverkligas i praktiken.

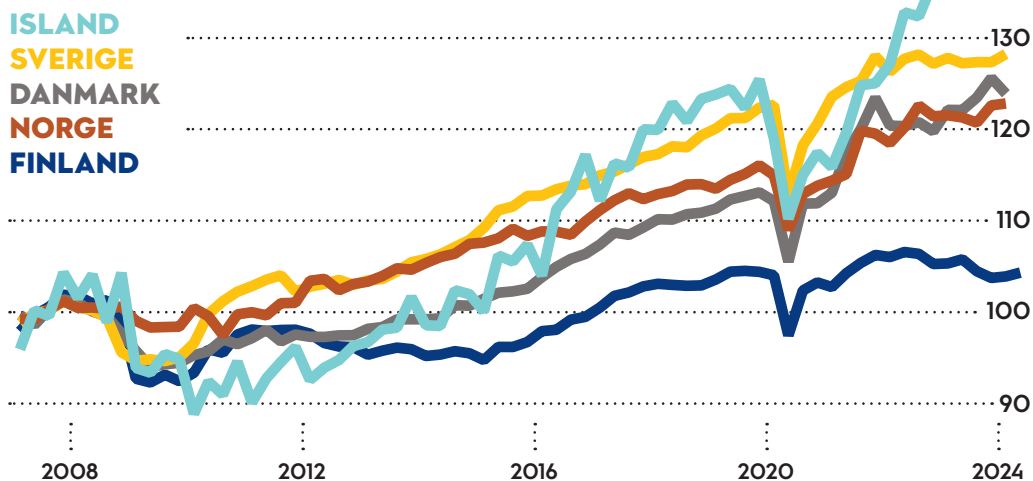
”Finlands ekonomi har en stark industriell bas som vi inte har råd att ge avkall på. Vi behöver också attrahera nya investeringar. För tillfället saknas det en strategi för hur Finland behåller den existerande industrin och samtidigt skapar nya industriella arbetsplatser”, sammanfattar Haglund.

En annan avgörande fråga är de kroniska underskotten i den offentliga ekonomin. Haglund beskriver det som ett kejsarens nya kläder-fenomen där nästan alla har insett att de offentliga tjänsterna kostar mer än vad vi har råd med. Trots det har diskussionerna inte lett till konkreta åtgärder som kunde vända utvecklingen. Med en åldrande befolkning ökar trycket på de offentliga tjänsterna ytterligare. Att höja skatterna är heller inget alternativ eftersom skattetrycket redan är så högt.

”Det är dags att medge att den offentliga sektorn är för dyr. Efter det kan vi inleda en diskussion om vilka som är den offentliga sektorns kärnuppgifter och som måste skötas bra”, sammanfattar Haglund.

Förutom att prioritera vad som är viktigast är det enligt Haglund nödvändigt att se över administrationen. Det finns många städer och regioner som har ett avsevärt större invånarantal än Finland och som hanterar

Bruttonationalprodukt år 2007 = 100

Källor: Macrobond, Statistiska centralbyråerna i respektive länder

de offentliga tjänsterna med betydligt färre anställda och en förvaltning. Finland har 21 välfärdsområden och 309 kommuner.

Vision om industri- och skattepolitik

De mest snabbverkande åtgärderna för att skapa tillväxt är att justera beskattningen av arbete, kapital och samfund. Haglund talar inte för att gå in i ett "race to the bottom" där man tävlar med andra länder om till exempel den lägsta samfundsskatten. Däremot är det viktigt att skattesystemet som helhet uppmuntrar till både arbete och investeringar.

"Vi behöver en vision om vilken fördelning av industriella och icke-industriella arbetsplatser vi vill ha om 30 år och hurdan industri- och skattepolitik som behövs för att nå det målet. Det gäller bland annat investeringarna i den gröna omställningen", säger Haglund.

Den senaste större skattereformen gjordes 2014 då samfundsskatten sänktes med 4,5 procentenheter till 20 procent. Haglund deltog då som partiordförande i förhand-

lingarna och var en av arkitekterna bakom skattesänkningen. Den hade positiva effekter men som ett enskilt beslut räckte sänkningen ändå inte till för att skapa tillväxt i ekonomin. Den nyligen genomförda förhöjningen av mervärdesskatten från 24 till 25,5 procent är ett exempel på vad som följer då inga reformer som skapar tillväxt görs.

Den bild som skapas via medierna är att det skett en stor förändring då man jämför den nuvarande regeringen med den tidigare. I praktiken är det enligt Haglund ändå så att förändringarna i den ekonomiska politiken är små då man räknar procentenheter av den totala statsbudgeten. Ändå har det krävts ett stort politiskt arbete för att åstadkomma de ändringar som har gjorts.

"Jag vet att det är mycket lättare att stå på utsidan och säga vad som borde göras än att sitta med i förhandlingarna. Med tanke på hur utmanande läget för Finland är borde man ändå försöka skapa mekanismer och ramar som sträcker sig betydligt längre än en valperiod", sammanfattar Carl Haglund.